

ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

9

Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κεντρικής Μακεδονίας

Παράλια
Δυτικής Μακεδονίας

περιφέρεια
Ηπείρου

περιφέρεια
Θεσσαλίας

περιφέρεια
Ιονίων Νήσων

περιφέρεια
Δυτικής Ελλάδας

περιφέρεια
Στερεάς Ελλάδας

περιφέρεια
Πελοποννήσου

περιφέρεια
Βορείου Αιγαίου

περιφέρεια
Νοτίου Αιγαίου

περιφέρεια
Κρήτης

περιφέρεια
Αττικής

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη ανατέθηκε από τον Ε.Ο.Τ. τον Ιανουάριο 2002 στα συνεργαζόμενα γραφεία μελετών Δ. Παλούμπη και Κ. Σιδηρόπουλου, ύστερα από δημόσια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Στο πρώτο μέρος της μελέτης γίνεται διάγνωση του δυναμικού της τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας, η οποία περιλαμβάνει αξιολόγηση των υφιστάμενων πόρων, της τουριστικής προσφοράς και της σύνθεσης του τουριστικού προϊόντος, καθώς και εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας ειδικών περιοχών. Στη συνέχεια αναλύονται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της σημερινής τουριστικής ανάπτυξης, επισημαίνονται οι ευκαιρίες και οι απειλές που αντιμετωπίζει το τουριστικό δυναμικό της περιφέρειας και διερευνάται η δυναμική ζήτηση.

Στο δεύτερο μέρος προτείνεται η στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας, καθορίζονται στόχοι και άξονες προτεραιότητας και καταστρώνεται πρόγραμμα δράσης.

1. ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1. Αξιολόγηση τουριστικών πόρων.

Ως προς το τουριστικό προϊόν, η Θεσσαλία συγκεντρώνει μια αξιόλογη ποικιλία οικοσυστημάτων και ένα περιβάλλον με ιδιαίτερα υψηλή αισθητική, πολιτιστική και ιστορική αξία και ιδιαίτερο φυσικό κάλλος. Οι συνθήκες του περιβάλλοντος είναι γενικά ανταγωνιστικές με διεθνή κριτήρια, ιδίως αν ληφθούν υπ' όψη οι δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης.

Οι σημαντικότερες κατηγορίες φυσικών πόρων που αποτελούν πραγματικό στοιχείο έλξης τουριστών είναι:

- **Κλίμα:** Αποτελεί ένα πλεονέκτημα ολόκληρης της Θεσσαλίας, εκτός από τις πεδινές περιοχές, για θερινό τουρισμό όπως και για χειμερινό θεματικό τουρισμό.
- **Βουνά:** Με κριτήριο την γεωγραφική συνέχεια αλλά και πολιτισμικά – ιστορικά στοιχεία τα δύο σύνολα βουνών (οροσειρές) στην Περιφέρεια καθώς και τις μεμονωμένες ορεινές ζώνες, αφορούν σε τμήμα της οροσειράς της ΠΙΝΔΟΥ και στο σύνολο των γειτονικών βουνών του ΟΛΥΜΠΟΥ.
- **Ποτάμια:** Η περιφέρεια διασχίζεται από τον Πηνειό έναν από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Χώρας. Οι ποταμοί καθώς και οι χείμαρροι δεν έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά σε σημαντικό βαθμό. Αποτελούν φυσικό πόρο προς τουριστική εκμετάλλευση μη αξιοποιημένο ακόμη δεδομένου ότι αποτελούν συμπλήρωμα των υπολοίπων φυσικών πόρων έλξης.
- **Λίμνες:** Η Θεσσαλία δεν διαθέτει παρά τεχνητές λίμνες οι οποίες δημιουργήθηκαν για τη συγκράτηση υδάτινων πόρων. Φυσικές λίμνες εμφανίζονται μόνο στη Σκιάθο. Από τις υπάρχουσες λίμνες αξιοποιημένες είναι: η τεχνητή λίμνη Ταυρωπού ή Πλαστήρα που αποτελεί σημαντικό τουριστικό πόρο, και η τεχνητή λίμνη στο Κεφαλόβρυσο στο Ν. Λάρισας

και μη αξιοποιημένες, η λίμνη Στεφανιάδας ή Βρωμόλιμνη, Στροφυλιά και λίμνη του Αγίου Γεωργίου στη Σκιάθο. Υπό διαμόρφωση είναι το έργο της επαναφοράς της αποξηραθείσας λίμνης Κάρλας, για την οποία τίθεται έντονα ζήτημα όσον αφορά την μελλοντική αξιοποίησή της για τον τουρισμό.

- **Προστατευόμενες περιοχές:** Εκτός από τον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου και το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου, υπάρχουν εκτεταμένες προστατευόμενες περιοχές με μεγάλη σημασία και εθνική εμβέλεια όπως: Κοιλιάδα Τεμπών, Δάση Όρους Όσσας, Πευκοδάση νήσου Σκιάθου, Περιοχή Μονών Μετεώρων, Νησί Πιπέρι Βόρειων Σποράδων, καθώς και σημειακές προστατευόμενες περιοχές. Στις τελευταίες περιλαμβάνονται τα 7 αισθητικά δάση της Θεσσαλίας, τα 16 τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και τα 2 Διατηρητέα μνημεία της φύσης. Στον εθνικό κατάλογο του δικτύου NATURA περιλαμβάνονται συνολικά 26 περιοχές της Περιφέρειας.
- **Ακτές:** Στις ακτές και παράλιες περιοχές των νομών Λάρισας και Μαγνησίας (στο ηπειρωτικό τμήμα) καταλύουν κυρίως έλληνες τουρίστες ενώ το νησιωτικό τμήμα του Νομού Μαγνησίας επισκέπτεται τόσο από έλληνες όσο και κυρίως από αλλοδαπούς.
- **Πολιτιστικοί πόροι:** Η Θεσσαλία είναι προικισμένη με πλούσιους πολιτιστικούς πόρους, αρχαιολογικούς χώρους, εκκλησίες και μοναστήρια, μνημεία της νεότερης περιόδου και παραδοσιακούς οικισμούς, από τους οποίους οι ορεινοί κυρίως διασώθηκαν από τη λαίλαπα της ποσοτικής ανάπτυξης των περασμένων δεκαετιών. Μειζονες πόλοι έλξης διεθνούς και εθνικής εμβέλειας είναι το μοναστηριακό συγκρότημα των Μετεώρων και το σύνολο των παραδοσιακών οικισμών του Πηλίου. Οι περισσότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις οργανώνονται τους καλοκαιρινούς μήνες, όταν η τουριστική κίνηση είναι ιδιαίτερα αυξημένη. Τον δε χειμώνα οι εκδηλώσεις είναι περιορισμένες και σποραδικές (απόκριες, κλπ.). Τόσο τα μνημεία όλων των εποχών όσο και οι εκδηλώσεις πολιτιστικού χαρακτήρα που τα συνοδεύουν, σε επίπεδο Περιφέρειας, είναι σημεία τα οποία δύνανται να στηρίξουν την δημιουργία ή και ενδυνάμωση πόλων έλξης. Από τις παραπάνω καταγραφές, εμφανίζεται ότι η Περιφέρεια διαθέτει μεγάλο αρχαιολογικό, αρχιτεκτονικό και πολιτισμικό πλούτο, κληρονομιά της μεγάλης ιστορίας της περιοχής.

Η ανάλυση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, όπως αυτή απεικονίζεται χαρτογραφικά, προσδιορίζει τη συγκέντρωση των πόρων αυτών σε δύο είδη περιοχών:

- Μεγάλες χωρικά ζώνες με γεωγραφική συνέχεια, περικλείουν την ηπειρωτική περιοχή της Περιφέρειας Θεσσαλίας και αποτελούν τμήματα των αντίστοιχων ορεινών συμπλεγμάτων της ή του νησιωτικού χώρου της:
  - α. Πήλιο - Μαυροβούνι - Όσσα - Όλυμπος.
  - β. Περιοχή Β. Σποράδων (Σκιάθου - Σκοπέλου - Αλόνησου).
  - γ. Πίνδος.
- Μεμονωμένες ζώνες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν τμήματα μεμονωμένα της υπόλοιπης περιοχής που δεν εμφανίζουν συνέχεια με καμία περιοχή. Ως τέτοιες περιοχές μπορεί να θεωρηθούν για παράδειγμα, η περιοχή της Αργιθέας και η περιοχή του Σμοκόβου στο Νομό Καρδίτσας, η περιοχή των Φαρσάλων στο Νομό Λάρισας, η περιοχή Όθρυος και η παραθαλάσσια περιοχή του Αλμυρού στο Νομό Μαγνησίας. Αυτές οι περιοχές διαθέτουν πόρους φυσικούς κυρίως, προς τουριστική αξιοποίηση και, καθώς έχουν αξιοποιηθεί σε ένα πολύ μικρό βαθμό, δεν αποτελούν ακόμη σημαντικούς πόλους έλξης τουριστών. Επιπλέον, υπάρχουν περιοχές πλούσιες σε πολιτιστικούς πόρους στο πεδινό τμήμα της Περιφέρειας οι οποίες δύνανται, μόνο, να παίξουν ένα επικουρικό ρόλο στην τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας, χωρίς να αποτελέσουν οι ίδιες πόλο τουριστικής ανάπτυξης.

Αν και μεγάλες προσπάθειες έχουν γίνει για την καλύτερη προβολή αυτού του πλούτου, τόσο με την έκδοση σημαντικών τουριστικών οδηγών και άλλων διαφημιστικών φυλλαδίων όσο και με τη δημιουργία ιστοσελίδων για την προβολή των υπο-περιοχών της Θεσσαλίας (όπως ιστοσελίδες για την Σκιάθο, Αλόνησο, το Βόλο, τα Τρίκαλα, κλπ), η προβολή της Θεσσαλίας, ως ιστορικής περιοχής με σημαντικό ενδιαφέρον στο εξωτερικό με εκδόσεις σε ξένες γλώσσες, θεωρείται σε μεγάλο βαθμό, ελλειμματική.

1.2. Αξιολόγηση τουριστικής προσφοράς

Χιονοδρομικά κέντρα: Υπάρχουν 3 χιονοδρομικά κέντρα: Χιονοδρομικό Κέντρο «Αγριόλευκες» στο Πήλιο και χιονοδρομικό Κέντρο Περτουλίου στο βουνό Κοζιάκα, χιονοδρομικό κέντρο στον Όλυμπο (στρατιωτικό) καθώς και στη θέση «Βρυσοπούλες», το οποίο δεν είναι ανοικτό στο κοινό. Με τη ύπαρξη μέχρι σήμερα τριών χιονοδρομικών κέντρων και την προοπτική δημιουργίας ενός διπλού χιονοδρομικών κέντρων (Μαρόσα - Περούλι), αναμένεται να αναπτυχθεί σημαντικά ο χειμερινός τουρισμός στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Καταλύματα: Αξιολογώντας την υφιστάμενη κατάσταση των καταλυμάτων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, παρατηρούμε πως στον Ν. Μαγνησίας υπάρχει διασπορά καταλυμάτων σε όλο το Νομό. Το γεγονός αυτό εξηγείται από την ισόρροπη ανάπτυξη του Νομού μιας και ο τουρισμός είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος σε όλη τη διάρκεια του έτους τόσο στο ηπειρωτικό όσο και στο νησιωτικό μέρος του Νομού. Στον Ν. Τρικάλων η μεγαλύτερη συγκέντρωση καταλυμάτων παρατηρείται στην Καλαμπάκα και αυτό διότι είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος ο θρησκευτικός τουρισμός λόγω της πληθώρας των μοναστηριών στα Μετέωρα. Αξιοπρόσεκτη είναι η σχετική έλλειψη ξενοδοχείων στα παράλια της Λάρισας. Το γεγονός αυτό εξηγείται από τη μη ανάπτυξη της περιοχής. Οι επισκέπτες των παράλιων αυτών είναι συνήθως κάτοικοι της Λάρισας αλλά και της Πιερίας και της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι είτε πηγαινοέρχονται λόγω της κοντινής απόστασης ή διαθέτουν παραθεριστική κατοικία. Τέλος, στον Ν. Καρδίτσας τα περισσότερα καταλύματα συγκεντρώνονται στο Νεοχώρι, που είναι το μόνο χωριό που προσελκύει πληθώρα τουριστών λόγω θέσης και συνεπώς θέας προς τη λίμνη Πλαστήρα, και στον Σμόκοβο, που είναι αναπτυγμένος από πλευράς καταλυμάτων λόγω των λουτρών.

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός κλινών χαρακτηρίζεται από αυξητική τάση, κατά 46,5% συνολικά, ο δε ετήσιος ρυθμός αύξησης κατά μέσο όρο είναι της τάξης του 4,01%. Άρα πραγματικά έχουμε μια συνολική αύξηση της τουριστικής προσφοράς σε επίπεδο Περιφέρειας. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του ΕΟΤ, το έτος 2003 το πλήθος των δωματίων στα ξενοδοχεία ανέρχονται σε 13.154 δωμάτια στα οποία αντιστοιχούν 25.153 κλίνες. Επιπλέον, σε επίπεδο Περιφέρειας, εξετάζοντας τη μηνιαία διακύμανση του αριθμού των κλινών προκύπτει ότι περίπου το 50% της τουριστικής προσφοράς επικεντρώνεται σε 4 από τους 12 μήνες και συγκεκριμένα τους μήνες: Ιούνιο, Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο, οπότε παρατηρούμε μια συγκέντρωση εποχιακή της τουριστικής δραστηριότητας. Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό όσον αφορά την πληρότητα σημειώνεται τον Αύγουστο.

Τη μεγαλύτερη αύξηση αριθμού κλινών σημειώνει ο Νομός Τρικάλων και ακολουθεί ο Νομός Καρδίτσας. Το γεγονός αυτό εξηγείται από το ότι οι εν λόγω Νομοί εμφανίζουν μια ανερχόμενη δυναμική όσον αφορά την τουριστική ανάπτυξη αξιοποιώντας τα τελευταία χρόνια το φυσικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον. Από την άλλη, στους Νομούς Μαγνησίας και Λάρισας ο χαμηλός ρυθμός αύξησης των κλινών εξηγείται από το ότι υπάρχει ήδη τουριστική ανάπτυξη που αγγίζει τα όρια του κορεσμού.

Με βάση την ανάλυση που έγινε, οι επιμέρους περιοχές της περιφέρειας μπορούν να αξιολογηθούν, ως προς τις δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, ως εξής:

- **Ωριμες περιοχές**, οι οποίες αποτελούν και το βασικό τουριστικό προϊόν της Θεσσαλίας και απετέλεσαν αντικείμενο μελετών εκτίμησης φέρουσας ικανότητας: Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος, Πήλιο, Όσσα - Μαυροβούνι, Καλαμπάκα - Μετέωρα.
- **Δυναμικές περιοχές** ως προς την τουριστική ανάπτυξη, για τις οποίες επίσης εκπονήθηκαν μελέτες φέρουσας ικανότητας και είναι οι: Όλυμπος, Πύλη - Ελάτη - Περτούλι, Λίμνη Πλαστήρα, Αστικά κέντρα: Λάρισα - Βόλος - Τρίκαλα - Καρδίτσα.
- **Δυνητικές περιοχές** τουριστικής ανάπτυξης, που σήμερα δεν παρουσιάζουν τουριστική ανάπτυξη αλλά είναι αξιοποιήσιμες τουριστικά βάσει της αξιολόγησης των τουριστικών πόρων, (π.χ. περιοχή Αργιθέας και Σμοκόβου, ορεινή περιοχή Καλαμπάκας και Ασπροπόταμος, περιοχή Φαρσάλων, Ελασσώνα, περιοχή Όθρυος, περιοχή Αλμυρού).
- Ως **αναξιοποίητες** χαρακτηρίζονται όλες οι πεδινές περιοχές της ενδοχώρας, όπου το αγροτικό στοιχείο παραμένει μέχρι σήμερα πολύ έντονο.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - 2003

ΝΟΜΟΣ	ΤΑΞΗ	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ		1	5	21		2	29
	ΔΩΜΑΤΙΑ		48	205	373		85	711
	ΚΛΙΝΕΣ		78	397	711		192	1.378
ΛΑΡΙΣΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ		1	4	26	7	2	40
	ΔΩΜΑΤΙΑ		77	334	861	107	24	1.403
	ΚΛΙΝΕΣ		144	607	1.545	185	46	2.527
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΜΟΝΑΔΕΣ		3	16	35	3	5	62
	ΔΩΜΑΤΙΑ		358	665	623	41	46	1.733
	ΚΛΙΝΕΣ		705	1.212	1.196	81	87	3.281
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ (ηπειρωτ. τμήμα)	ΜΟΝΑΔΕΣ	3	34	29	107	26	22	221
	ΔΩΜΑΤΙΑ	34	352	937	2.153	463	278	4.217
	ΚΛΙΝΕΣ	75	738	1.798	4.104	897	550	8.162
ΝΗΣΟΣ ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ			1	12	1	2	16
	ΔΩΜΑΤΙΑ			108	377	11	40	536
	ΚΛΙΝΕΣ			207	711	22	69	1.009
ΝΗΣΟΣ ΣΚΙΑΘΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	2	10	12	49	12	10	95
	ΔΩΜΑΤΙΑ	356	667	543	1.243	262	156	3.227
	ΚΛΙΝΕΣ	688	1.281	1.053	2.420	507	306	6.255
ΝΗΣΟΣ ΣΚΟΠΕΛΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ		6	8	24	5	8	51
	ΔΩΜΑΤΙΑ		162	329	660	82	94	1.327
	ΚΛΙΝΕΣ		307	649	1.236	159	190	2.541
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	5	55	75	274	54	51	514
	ΔΩΜΑΤΙΑ	390	1.664	3.121	6.290	966	723	13.154
	ΚΛΙΝΕΣ	763	3.253	5.923	11.923	1.851	1.440	25.153

1.3. Εκτίμηση φέρουσας ικανότητας ορισμένων περιοχών.

Οι επί μέρους περιοχές οι οποίες, λόγω των χαρακτηριστικών της τουριστικής τους ανάπτυξης, κρίθηκαν ως ώριμες και ως δυναμικές, μετά από συνεννόηση της ομάδας Μελέτης με την Επιτροπή Παρακολούθησης, αποτέλεσαν αντικείμενο επιμέρους εκτεταμένων αναλύσεων για τη μελέτη της Φέρουσας Ικανότητάς τους για τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη.

Οι επιμέρους μελέτες εκτίμησης της Φέρουσας Ικανότητας οδήγησαν στα παρακάτω γενικά συμπεράσματα:

Η Θεσσαλία εμφανίζει θετικές προοπτικές για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, με ανταγωνιστικούς όρους στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, κυρίως χάρις στο γεγονός ότι ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος των νησιωτικών, παραθαλάσσιων και ορεινών περιοχών της, ακόμη και των ώριμων τουριστικά μεταξύ αυτών, ευνοεί την ανάπτυξη των θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Σήμερα στις περισσότερες περιοχές αυτές οι μορφές τουρισμού είναι υποαναπτυγμένες, ενώ σε κάποιες, όπως οι ορεινές περιοχές του νομού Τρικάλων και η Αλόνησος, παρουσιάζουν ήδη δυναμική ανάπτυξης.

Επομένως, η «δεξαμενή» από όπου μπορεί να αντλήσει η προσπάθεια για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της Θεσσαλίας περιλαμβάνει κατά πρώτο τις ώριμες και κατά δεύτερο τις δυναμικές τουριστικά περιοχές και στον αναπροσανατολισμό του τουρισμού τους. Παράλληλα η κατανομή του τουριστικού προϊόντος που περιλαμβάνει και τις «δυναμικές» κατά την αξιολόγηση της Α' φάσης της παρούσας μελέτης περιοχές τουριστικής ανάπτυξης, προσφέρει δυνατότητες για μια πιο ευρεία και ισόρροπη χωροταξική κατανομή της τουριστικής ανάπτυξης στο χώρο της Περιφέρειας.

1.4. Επιπτώσεις του τουρισμού στην ανάπτυξη της περιφέρειας

Το 2001 η απασχόληση στον τριτογενή τομέα στην περιφέρεια Θεσσαλίας αφορούσε στο 52% περίπου των εργαζόμενων, ενώ το 5,45% του συνόλου των εργαζομένων απασχολούνταν σε ξενοδοχεία – εστιατόρια. Γνωρίζοντας τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων όπως τα τουριστικά γραφεία, τουριστικές μεταφορές κλπ. για την περιφέρεια Θεσσαλίας, εκτιμάται ότι η απασχόληση σε αυτές τις δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το 8% με 8,5% του ποσοστού των εργαζόμενων σε ξενοδοχεία – εστιατόρια. Επομένως, το ποσοστό αυτών που απασχολούνται άμεσα με τουριστικές δραστηριότητες αγγίζει το 11,3% των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα.

Στις αστικές περιοχές, είναι δυνατό η τουριστική ανάπτυξη να δώσει διέξοδο σε ανέργους και ιδιαίτερα σε νέους και γυναίκες που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα προβλήματα εύρεσης εργασίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι περιοχές με αυξημένη τουριστική κίνηση (πχ. Σποράδες) παρουσιάζουν καλύτερη δημογραφική εικόνα από την αντίστοιχη στο σύνολο της περιφέρειας.

Αντίστοιχα θετικές μπορεί να είναι και οι επιπτώσεις για τους κατοίκους των ορεινών και αγροτικών περιοχών. Η υιοθέτηση του προτύπου της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και εναλλακτικών μορφών τουρισμού μπορεί να συμβάλει στη συγκράτηση του πληθυσμού, στην απόκτηση ανώτερων δεξιοτήτων καθώς και στην προσαρμοστικότητα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας και να συμβάλει να αποφευχθούν παρενέργειες της τουριστικής ανάπτυξης που παρατηρούνται ήδη στις ώριμες τουριστικές περιοχές της Θεσσαλίας.

Οι αντιφάσεις της τουριστικής δραστηριότητας σε σχέση την περιβαλλοντική προστασία προέρχονται κυρίως α) από την μη ύπαρξη συγκεκριμένου ή κατάλληλου σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης και β) από την ασυμβατότητα του κυρίαρχου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης που εφαρμόζεται σε συγκεκριμένη περιοχή με τα φυσικά χαρακτηριστικά της. Η άνευ ορίων ανάπτυξη του μοντέλου του μαζικού τουρισμού «ήλιος - θάλασσα» σε περιοχές που περιβάλλονται από ευαίσθητα οικοσυστήματα αποτελεί ένα ακραίο, αλλά εντούτοις υπαρκτό, παράδειγμα ασυμβατότητας του μοντέλου ανάπτυξης με τα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Η ανάδειξη του πολιτισμού ως στοιχείου διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος μπορεί να οδηγήσει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του. Σημαντικοί πολιτιστικοί πόροι συναντώνται διάσπαρτοι σε όλη τη Θεσσαλική επικράτεια και αφορούν μνημεία της κλασσικής, της Βυζαντινής και της νεώτερης περιόδου. Κτίρια και οικισμοί με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον αποτελούν σημαντικό τουριστικό πόρο και σε αρκετές περιπτώσεις εξυπηρετούν άμεσα την τουριστική δραστηριότητα χρησιμοποιούμενα ως καταλύματα, μουσεία, βιβλιοθήκες, κέντρα ενημέρωσης κλπ. Υπάρχει επίσης ποικιλία εθίμων και τοπικών εκδηλώσεων που αναβιώνουν μέχρι και τις μέρες μας σε διάφορες περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Η συμβολή του τουριστικού κλάδου στην θετική μεταβολή του τριτογενούς τομέα είναι σημαντική ενώ εμφανίζει σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ενίσχυσης. Παρά το γεγονός της ύπαρξης σημαντικών τουριστικών πόρων, η ανάπτυξη του τουρισμού παραμένει περιορισμένη λόγω των ανεπαρκειών της βασικής και της τουριστικής υποδομής και της ποιότητας των υπηρεσιών.

Το μοντέλο ανάπτυξης που κυριαρχεί στις ώριμες περιοχές είναι αυτό του μαζικού τουρισμού, αλλά τα σημάδια από την κατά τόπους εμφάνιση μορφών εναλλακτικού τουρισμού είναι ενθαρρυντικά. Το γεγονός της Ολυμπιάδας του 2004 αναμένεται ότι θα αυξήσει τη ζήτηση για τουριστικές υπηρεσίες στην περιφέρεια.

1.5 Ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών της σημερινής τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Πλεονεκτήματα

- Η Περιφέρεια διαθέτει σημαντικούς τουριστικούς πόρους (φυσικό περιβάλλον, παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους) που συγκεντρώνονται κυρίως στην ανατολική παραλιακή ζώνη, τα νησιά και τις ορεινές ζώνες.
- Στο Πήλιο η τουριστική ανάπτυξη βοήθησε στη διάσωση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και στην ανάδειξή της. Όλα τα καταλύματα Α' κατηγορίας και πολυτελείας είναι παραδοσιακά κτίρια.
- Αρκετές από τις ιαματικές πηγές είναι αξιοποιημένες, το οποίο σημαίνει ότι διαθέτουν υποτυπώδεις υποδομές.
- Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε αύξηση των κλινών των ξενοδοχειακών καταλυμάτων.
- Αν και το κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης είναι αυτό του μαζικού τουρισμού, ωστόσο τα σημάδια από την κατά τόπους εφαρμογή προγραμμάτων εναλλακτικού τουρισμού είναι ενθαρρυντικά.
- Η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας, κυρίως όσον αφορά το εθνικό οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για την τουριστική ανάπτυξη.

Αδυναμίες

- Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια παραμένει συνολικά περιορισμένη (σε σύγκριση με τις υπάρχουσες δυνατότητες) και ταυτόχρονα άνισα κατανομημένη στο χώρο και έντονα εποχιακή.
- Φαινόμενα κορεσμού παρατηρούνται στην περίπτωση της Σκιάθου και λιγότερο της Σκοπέλου.
- Λόγω ελλείψεων στις υποδομές (δίκτυα αποχέτευσης, ΧΥΤΑ, κλπ.), ο τουρισμός προκαλεί σημαντικές πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον, κυρίως στις περιοχές που είναι ήδη κορεσμένες.
- Λειτουργία πολλών μη νόμιμων τουριστικών καταλυμάτων, γεγονός που αυξάνει τον ανταγωνισμό σε τοπικό επίπεδο, με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών και τη μείωση της κατά κεφαλήν δαπάνης ανά τουρίστα.
- Ανεπάρκεια μεταφορικών υποδομών. Προβληματικό επαρχιακό οδικό δίκτυο και έλλειψη υπερτοπικών συνδέσεων. Ανάγκη δημιουργίας ενός θεσσαλικού αεροδρομίου.
- Αναξιοποίητοι πόροι.
- Χαμηλό επίπεδο των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών.
- Ανεπαρκής τουριστική υποδομή απουσία ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού, παρά την καταλληλότητα της Περιφέρειας γι' αυτούς (ιαματικός τουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, οικότουρισμός, ορεινός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός κλπ.) για την άμβλυση της εποχικότητας και την ποιοτική αναβάθμιση του τομέα.
- Δημιουργία τουριστικών υποδομών (καταλυμάτων) χωρίς την λήψη της αναγκαίας μέριμνας για την δημιουργία-παροχή άλλων αναγκαίων συνοδευτικών υπηρεσιών.
- Η ανάπτυξη του τουρισμού σε πολλές περιοχές έχει οδηγήσει τόσο στην αλλαγή χρήσεων γης, στη δημιουργία συγκρούσεων όσο και στην αλλοίωση της παραδοσιακής οικονομίας.
- Απουσία περιβαλλοντικής ευαισθησίας του ντόπιου πληθυσμού γεγονός που αντανακλάται και στην συμπεριφορά των τουριστών.
- Έλλειψη βασικών μελετών και ολοκληρωμένου σχεδιασμού, καθώς και υποδομών παρακολούθησης, ενημέρωσης, έρευνας όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον.
- Τα τουριστικά πακέτα που πωλούνται στο εξωτερικό και αφορούν την περιφέρεια, οργανώνονται από ξένες εταιρείες με συνέπεια την δημιουργία διαφυγόντων κερδών από τον ντόπιο πληθυσμό που ασχολείται με τον τουρισμό.
- Χαμηλό ποσοστό (12%) των απασχολούμενων στον τουριστικό τομέα που έχει λάβει ξενοδοχειακή εκπαίδευση.

1.6. Διερεύνηση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων αξιοποίησης, αναβάθμισης και προβολής του τουριστικού δυναμικού της Περιφέρειας.

Ευκαιρίες

- Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα συμβάλλει στην ανακοπή του ρεύματος ερήμωσης των αγροτικών, ορεινών και ημιαστικών περιοχών.
- Στις αστικές περιοχές, η τουριστική ανάπτυξη θα δώσει διέξοδο σε ανέργους και ιδιαίτερα σε νέους και γυναίκες που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα προβλήματα εύρεσης εργασίας.
- Η ανάπτυξη του τουρισμού θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, μειώνοντας έτσι την ανεργία και τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας όπως είναι η εγκληματικότητα ενώ θα βοηθήσει σημαντικά στην δημογραφική ανανέωση του πληθυσμού.

- Η τουριστική ανάπτυξη θα δώσει τη δυνατότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων που επιτρέπουν την απασχόληση και σε άλλους κλάδους του τριτογενούς τομέα πέρα από τον τουρισμό.
- Η άρση της απομόνωσης με την δημιουργία υποδομών για τη διευκόλυνση του τουρισμού, θα διευκολύνει τη συγκράτηση του πληθυσμού και θα δώσει νέες δυνατότητες για την περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη των ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών.
- Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στηριζόμενη σε τοπικούς πόρους (φυσικοί, πολιτιστικοί, παραδόσεις, τρόπο ζωής, κ.α.) θα βοηθήσει την διάσωση της παραδοσιακής εικόνας της περιφέρειας και την ένταξη του τουρισμού στον κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό ιστό των περιοχών. Για παράδειγμα, στην περίπτωση ανάπτυξης του αγροτουρισμού ή / και του οικοτουρισμού, οι παραδοσιακές ενασχολήσεις αποτελούν μέρος του τουριστικού προϊόντος (πχ αγροτικές εργασίες, ξεναγήσεις / οδήγηση σε περιοχές με ιδιαίτερη περιβαλλοντική αξία κ.λπ.).
- Η δημιουργία ειδικών τουριστικών πακέτων, που θα αξιοποιούν τον πολιτισμό ως ειδικό τουριστικό πόρο και θα φέρουν σε επαφή τους επισκέπτες με τα μνημεία, τα έθιμα και τις παραδόσεις της Θεσσαλίας, είναι δυνατό να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο για τη διατήρηση και την αναπαραγωγή, όπου αυτό είναι δυνατό, των πολιτιστικών (τουριστικών) πόρων.
- Άρση από την απομόνωση των περιοχών που αναπτύσσονται τουριστικά.
- Οι ιαματικές πηγές ως φυσικός πόρος δύνανται να αποτελέσουν κύριο τουριστικό πόλο έλξης για τον τοπικό πληθυσμό για την Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 θα επιφέρουν τόνωση της τουριστικής κίνησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (ο Βόλος αποτελεί Ολυμπιακή πόλη για το 2004).
- Η βελτίωση των αθλητικών εγκαταστάσεων της περιοχής μπορεί να αναδείξει την περιφέρεια ως έναν ικανό τόπο για την προπόνηση αλλοδαπών τουριστών κατά την μετά-ολυμπιακή περίοδο, γεγονός που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας εναλλακτικής μορφής τουρισμού.
- Η τουριστική ανάπτυξη περιοχών της Θεσσαλίας που ως τώρα παρουσιάζουν αναπτυξιακή υστέρηση στον τομέα αυτό, με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα προσελκύσει ένα μέρος της τουριστικής κίνησης άλλων περιοχών που σήμερα παρουσιάζουν φαινόμενα κορεσμού.
- Ανάδειξη των αστικών κέντρων της περιφέρειας ως τουριστικών προορισμών ειδικής κατηγορίας (π.χ. συνεδριακό).
- Το σύνολο των φυσικών, πολιτιστικών κ.α. πόρων της περιφέρειας, με την ανάπτυξη των κατάλληλων μορφών τουρισμού (εναλλακτικός τουρισμός) μπορεί να βοηθήσει στην εξάλειψη φαινομένων εποχικότητας της τουριστικής κίνησης και στην εξασφάλιση της απασχολησιμότητας των εργαζομένων στον τουριστικό τομέα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους..
- Η αύξηση της τουριστικής κίνησης αναμένεται να επιδράσει θετικά σε εκείνους τους κλάδους της μεταποίησης που παράγουν προϊόντα τα οποία προορίζονται να καταναλωθούν από τους τουρίστες ή από τους τουριστικούς επιχειρηματίες και για λογαριασμό αυτών, δημιουργώντας έτσι πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.
- Η συνεργασία μεταξύ ξενοδόχων και τοπικών παραγωγών του πρωτογενούς ή του δευτερογενούς τομέα θα οδηγήσει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας, εξασφαλίζοντας μια τοπική αγορά για τα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή, με συνέπεια τόσο την αύξηση των εισοδημάτων των παραγωγών όσο και την εξασφάλιση της ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων στον τουρίστα.

1.7. Εξέταση των απειλών

Απειλές

- Αλλοιώσεις στο περιβάλλον των Σποράδων και σε περιοχές στα παράλια της Μαγνησίας κυρίως αλλά και της Λάρισας, όπου παρατηρούνται μεγάλες συγκεντρώσεις τουριστών σε μικρά χρονικά διαστήματα.
- Στην Σκόπελο, εκτιμάται ότι δεν είναι εύκολη η αποδοχή των τουριστών, και ιδιαίτερα των αλλοδαπών, από τον ντόπιο πληθυσμό μεγάλο μέρος του οποίου τους αντιμετωπίζει ως απειλή.
- Αδυναμία ελέγχου της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών από τα μη παράνομα καταλύματα. Η προσφορά υπηρεσιών χαμηλής ποιότητας θέτει σε κίνδυνο την βιωσιμότητα του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας, γιατί μειώνει την ευχαρίστηση του τουρίστα με εύλογα μακροχρόνια αρνητικά αποτελέσματα.
- Η τουριστική ανάπτυξη και κυρίως το μοντέλο του μαζικού τουρισμού μπορεί να οδηγήσει στην αλλοίωση του τοπικού πληθυσμού, είτε λόγω της έλξης πολλών τουριστών είτε λόγω της δημιουργίας παραθεριστικών κατοικιών. Π.χ. Η αγορά παραδοσιακών κατοικιών από ημεδαπούς και αλλοδαπούς που δεν κατάγονται από τον συγκεκριμένο τόπο μπορεί να οδηγήσει στην ερημοποίηση του τόπου αυτού για ένα μεγάλο διάστημα μέσα στο έτος.
- Η περιφέρεια προσελκύει τουρίστες με χαμηλά εισοδήματα, κυρίως κατά την περίοδο αιχμής. Το γεγονός αυτό έχει ως συνέπεια την μικρή κατά κεφαλή δαπάνη ανά τουρίστα και την δημιουργία πιέσεων στο τοπικό περιβάλλον λόγω του μεγέθους της τουριστικής κίνησης.

1.8 Διερεύνηση της δυναμικής ζήτησης

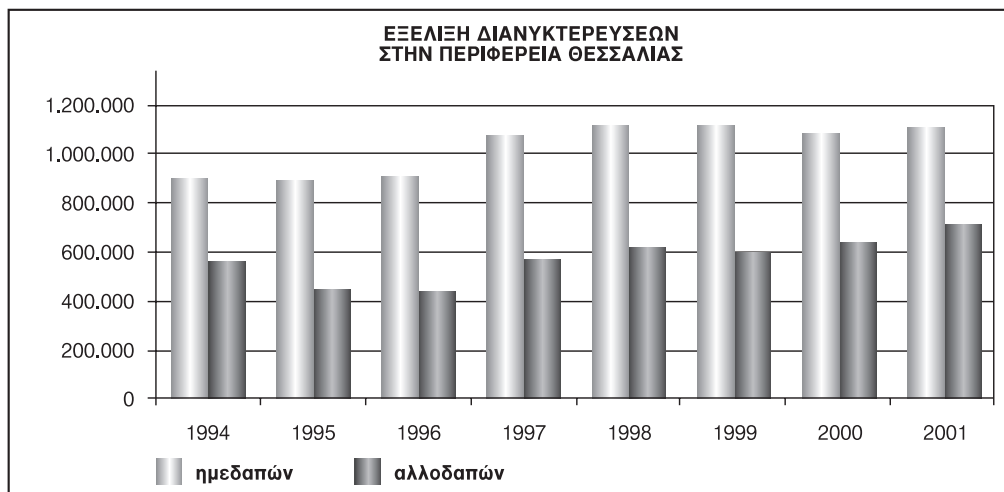
Η συμμετοχή της Περιφέρειας στο τουρισμό της Χώρας είναι πολύ περιορισμένη και δεν ξεπερνά το 3%. Ο περιορισμός αυτός οφείλεται κατά κύριο λόγο, στο μικρό ρόλο που παίζει ο εξωτερικός τουρισμός στη Θεσσαλία. Ο εσωτερικός τουρισμός αποτελεί το μεγαλύτερο μερίδιο της τουριστικής κίνησης στη Θεσσαλία, με ποσοστό που κυμαίνεται μεταξύ 60 και 65%, ενώ αντίθετα, στο σύνολο Χώρας, ο εξωτερικός τουρισμός καταλαμβάνει το 75% της συνολικής ζήτησης.

Αν και ο ρόλος του εξωτερικού τουρισμού είναι μεν σχετικά μικρός, τα τελευταία χρόνια εμφανίζει αυξητική τάση (το 1996 οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας ήταν το 33,15% του συνόλου, ενώ το 2001 αυξήθηκε στο 38,98%, σημειώνοντας αύξηση κατά 36,14% την περίοδο 1996 - 2001). Χαρακτηριστική ένδειξη είναι η λειτουργία του αεροδρομίου Αγχιάλου, η οποία εξυπηρετεί τα τελευταία χρόνια τις πτήσεις charter.

Ο Νομός Μαγνησίας, για την περίοδο 1990 - 2000, συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο της συνολικής τουριστικής κίνησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας με 61%. Η συκέντρωση της ζήτησης στο Ν. Μαγνησίας είναι ακόμα μεγαλύτερη για το ξένο τουρισμό αφού πάνω από 75% των αλλοδαπών διανυκτερεύσεων πραγματοποιούνται στο Νομό Μαγνησίας. Σε σχέση με τις διανυκτερεύσεις ξένων τουριστών, ο Νομός Τρικάλων αποτελεί τον δεύτερο πόλο έλξης (18,3%) μετά το Ν. Μαγνησίας και πριν το Ν. Λάρισας (6,5%) ενώ ο Νομός Καρδίτσας είναι ο πιο αδύνατος Νομός με το μικρότερο μερίδιο ζήτησης τόσο από τους Έλληνες όσο και από τους ξένους τουρίστες.

Η χειμερινή ζήτηση προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από τους έλληνες τουρίστες: κατά τους μήνες Δεκεμβρίου - Μαρτίου, οι ξένοι τουρίστες πραγματοποιούν μόνο το 8% των διανυκτερεύσεων στα καταλύματα της Περιφέρειας. Η χειμερινή τουριστική ζήτηση είναι πιο έντονη στο Νομό Λάρισας εφόσον φτάνει σχεδόν στο 1/3 της συνολικής ζήτησης. Αντίθετα, στο Νομό Μαγνησίας, πάρα το θετικό ρόλο που μπορεί να παίξει το Πήλιο, ο χειμερινός τουρισμός δεν έχει μέχρι σήμερα, καταφέρει να αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό. Βασίζεται κατά 95% στους έλληνες τουρίστες.

Οι σημαντικότερες χώρες προέλευσης ξένων τουριστών είναι, σύμφωνα με το Πίνακα Π.8-2 του παραρτήματος, η Γερμανία, η Αγγλία, η Ιταλία, οι ΗΠΑ και η Γαλλία οι οποίες συγκεντρώνουν 60% των αφίξεων και 64% των διανυκτερεύσεων. Αν οι τρεις πρώτες χώρες βρίσκονται σχεδόν στον ίδιο επίπεδο ως προς τον αριθμό τουριστών, η Αγγλία κυριαρχεί σε σχέση με τις διανυκτερεύσεις (29%). Πρόκειται για τις παραδοσιακές χώρες προέλευσης της ζήτησης, αλλά το σχετικό βάρος τους μειώνεται σταδιακά. Εμφαση πρέπει να δοθεί και στις σκανδιναβικές χώρες με την έννοια ότι, η διάρκεια παραμονής αυτής της ομάδας τουριστών είναι εξαιρετικά μεγαλύτερη από τους άλλους ξένους τουρίστες.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

2.1 Καθορισμός στρατηγικής βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

Προκειμένου να γίνει η τελική επεξεργασία των προτάσεων για την ακολουθητέα στρατηγική προώθησης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Θεσσαλίας, ακολουθείται η παρακάτω μεθοδολογία:

- α. Λαμβάνονται υπ' όψη τα συμπεράσματα της Α' Φάσης και ιδιαίτερα των μελετών εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας για τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Θεσσαλίας και καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι.
- β. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται σενάρια ακολουθητέας στρατηγικής για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Επιδιώκεται να αναδειχθούν οι διαφορές στα αποτελέσματα των επιλογών και των στόχων προτεραιότητας που θα προκύψουν κατά την εφαρμογή των διαφορετικών σεναρίων, με σκοπό να γίνουν διακριτοί οι λόγοι που θα οδηγήσουν στην επιλογή του καταλληλότερου από αυτά.
- γ. Συγκρίνονται τα αναμενόμενα αποτελέσματα των σεναρίων μεταξύ τους ως προς τις τεθείσες προϋποθέσεις και την προώθηση των στρατηγικών στόχων καθώς και τις προτεραιότητες και αναδεικνύεται το καταλληλότερο σενάριο.
- δ. Οι άξονες δράσης του επιλεγέντος σεναρίου αναπτύσσονται σε μέτρα πολιτικής και κατανομούνται σε χρονικούς ορίζοντες.

Οι στρατηγικοί στόχοι για την ανάπτυξη του τουρισμού της Περιφέρειας, όπως εκφράζονται και στο ΠΕΠ 2000 - 2006, είναι:

- Η αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας του βασικού τουριστικού προϊόντος της Θεσσαλίας (Νησιά Β. Σποράδων, Πήλιο, Μετέωρα, παράλια Ν. Λάρισας) και η διατήρηση του μεριδίου του στην Διεθνή Αγορά, με αναπροσανατολισμό τους προς το πρότυπο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και τις θεματικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Η ενίσχυση των πλεονεκτημάτων που διαθέτει στην ανάπτυξη νέων, εναλλακτικών μορφών τουρισμού τόσο σε ήδη αναδειχθέντες όσο και σε υπό ανάδειξη τουριστικούς προορισμούς. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές που θα πρέπει να αποφύγουν την διαμόρφωση συνθηκών υπερσυσσώρευσης και κορεσμού που εμφανίζουν οι νησιωτικές και παράκτιες περιοχές.

Ακολούθως παρουσιάζονται τρία εναλλακτικά σενάρια για την ακολουθητέα στρατηγική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Κάθε ένα από τα σενάρια αυτά έχει διαφορετικές χρονικές προτεραιότητες του δημόσιου προγραμματισμού και διαφορετική μέθοδο, επιδιώκοντας την τελική επίτευξη των στρατηγικών στόχων, στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Θεσσαλίας.

Τα σενάρια αυτά είναι:

- των «6 ώριμων τουριστικών πόλων»,
- της «πολυπολικής τουριστικής ανάπτυξης» και
- των «Τουριστικών δικτύων των 6 ώριμων πόλων έλξης».

Από τη σύγκριση των επιπτώσεων που θα έχουν τα 3 σενάρια, αναδεικνύεται ως **καταλληλότερο το σενάριο 3 με τίτλο «Δίκτυα μεταξύ των 6 ώριμων και των υπόλοιπων τουριστικών περιοχών»** (σύμφωνα με την διάγνωση της Α' φάσης της μελέτης, οι έξι ώριμες περιοχές είναι Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος, Πήλιο, Παράλια Όσσης - Μαυροβουνίου, Μετέωρα).

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται να ενεργοποιηθούν στη βάση της ανάπτυξης θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού και εντός των χρονικών ορίων του παρόντος χρηματοδοτικού πλαισίου (2000 – 2006) οι παρακάτω δικτύώσεις και συνεργασίες:

- **Θαλάσσιος τουρισμός.** Δίκτυο μεταξύ των περιοχών Σκοπέλου, Αλοννήσου, Βόλου, Αγ. Ιωάννη, Λουτρακίου, Μηλίνας και Αγιοκάμπου, όπου η παρούσα μελέτη προτείνει τη δημιουργία λιμένων αναψυχής, (πρόκειται για τις προτάσεις της Μελέτης Ανάπτυξης Εθνικού Συστήματος Λιμένων Αναψυχής), καθώς και της Σκιάθου όπου ήδη δημιουργείται λιμένας αναψυχής.
- **Οικοτουρισμός – αγροτουρισμός.** Η χωρική κατανομή και ο πλούτος του τουριστικού προϊόντος της Θεσσαλίας που ευνοεί την ανάπτυξη οικοτουρισμού και αγροτουρισμού υποδεικνύει την ανάγκη τη δημιουργία δύο συνδυασμένων -λόγω της συνάφειας δύο αυτών μορφών τουρισμού αλλά και της έκτασης των περιοχών που αφορούν- δικτύων. Το ένα δίκτυο θα περιλαμβάνει τις δυτικές τουριστικές περιοχές (Μετέωρα-Καλαμπάκα, Πύλη-Ελάτη - Κόζιακας - Περούλι με επέκταση στις δυητικές ορεινές δυτικές τουριστικές περιοχές) και το δεύτερο θα περιλαμβάνει τις ανατολικές τουριστικές περιοχές (Όλυμπος - Όσσα - Μαυροβούνι, Πήλιο και Σκιάθος, Σκόπελος Αλόνησος). Προτείνεται επίσης να δημιουργηθεί μια δομή που θα συντονίζει αυτά τα δύο δίκτυα.
- **Πολιτιστικός τουρισμός.** Δίκτυο μεταξύ των περιοχών: Πήλιο, Βόλος-Διμήνη - Σέσκλο, Καλαμπάκα – Μετέωρα, Όλυμπος - Όσσα. Πέρα από τη διεθνή ακτινοβολία του Ολύμπου και των Μετεώρων και οι υπόλοιπες περιοχές, αφ' ενός μεν διαθέτουν αξιόλογους πολιτιστικούς πόρους, αφ' ετέρου δε αρκετοί από τους πόρους τους έχουν ήδη σε ένα βαθμό γίνει αντικείμενο προστασίας και ανάδειξης.
- **Θρησκευτικός τουρισμός.** Δίκτυο μεταξύ των περιοχών: Καλαμπάκα - Μετέωρα, Πήλιο, Σκόπελος και Όλυμπος. Με βάση τον έντονο θρησκευτικό χαρακτήρα των Μετεώρων, προτείνεται η δικτύωση αυτού του «ώριμου» πόλου έλξης με τις άλλες περιοχές που διαθέτουν πολλές και ενδιαφέρουσες για θρησκευτικούς, ιστορικούς και πολιτιστικούς λόγους, εκκλησίες και μοναστήρια.
- **Αθλητικός τουρισμός.** Δίκτυο μεταξύ της Ολυμπιακής πόλης του Βόλου, των περιοχών - προπονητηρίων της Θεσσαλίας, (Βόλος, Αλμυρός, Σκόπελος, Λάρισα, Τρίκαλα, Καλαμπάκα, Καρδίτσα, Λίμνη Πλαστήρα) και της Σκιάθου που διαθέτει αθλητική υποδομή, για τη μεταολυμπιακή ανάπτυξη αθλητικού και προπονητικού τουρισμού.
- **Τουρισμός περιπέτειας.** Δίκτυο μεταξύ των περιοχών: Καλαμπάκα - Μετέωρα, Πύλη - Ελάτη – Περούλι, Πήλιο και Όλυμπος - Κίσαβος - Μαυροβούνι, Λάρισα, Αγχίαλος και Σκιάθος. Πρόκειται για περιοχές με ήδη ανεπτυγμένη την ορειβασία, χιονοδρομικές δραστηριότητες αλλά και διάφορες άλλες μορφές τουρισμού περιπέτειας όπως, αναρρίχηση, σπορ ποταμού και σπορ αέρος. Οι περιοχές που διαθέτουν αεροδρόμια περιλαμβάνονται στο δίκτυο με την προϋπόθεση ότι θα γίνει δεκτή η πρόταση χρήσης τους για την άσκηση αεροπτερισμού και αεροπλοΐας.
- **Συνεδριακός τουρισμός.** Προτείνεται η δημιουργία Δικτύου συντονισμού συνεδριακών δραστηριοτήτων (Convention Bureau). Ο φορέας αυτός θα έχει βασικό αντικείμενο τα μεγαλύτερα αλλά και τα μικρά συνέδρια που διεξάγονται σε δημόσια κτίρια αλλά και σε ξενοδοχεία, κυρίως στα 4 μεγάλα αστικά κέντρα, στην Καλαμπάκα, Σκιάθο, Σκόπελο και Αλόνησο. Η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού στη Θεσσαλία δεν κρίνεται τέτοια ώστε να απαιτούνται περισσότερα του ενός Convention Bureau, μπορεί όμως ο ίδιος φορέας λόγω της χωρικής κατανομής των συνεδριακών χώρων της Θεσσαλίας, να λειτουργεί με δύο γραφεία.

- **Τουρισμός πόλεων.** Δικτύωση κατ' αρχή των 4ων αστικών κέντρων – πρωτευουσών νομών με προοπτική διεύρυνσης και με άλλες από τις μεγαλύτερες πόλεις τις Θεσσαλίας, στη βάση επιχειρηματικών ενδιαφερόντων, αναψυχής, φαγητού - ποτού, shopping, πολιτιστικών ενδιαφερόντων κ.α.
- **Ιαματικός τουρισμός.** Δημιουργία δικτύου για την ανάδειξη των ιαματικών πηγών Κόκκινου Νερού και Βλαχάβας καθώς και για τον εκσυγχρονισμό των ιαματικών πηγών Σμοκόβου, με στόχο την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού στη Θεσσαλία.
- **Τουρισμός γευσιγνωσίας.** Δημιουργία δικτύου μεταξύ των περιοχών Πήλιο, Σποράδες, Πύλη - Ελάτη - Περιοίλι, Λίμνη Πλαστήρα, Όλυμπος - Όσσα, οι οποίες διαθέτουν ήδη επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς που προσφέρουν ενδιαφέρουσα τοπική κουζίνα και προϊόντα. Προτείνεται επίσης η σύναψη συνεργασιών του δικτύου γευσιγνωσίας με τα υπάρχοντα δίκτυα όπως οι «Δρόμοι του κρασιού», πιστοποίησης προϊόντων (Leader + κ.α.) για τα βοοειδή της Θεσσαλίας, το χοιρινό, την αιγοπροβατοτροφία και το λάδι, ο θεσμός των οποίων χρειάζεται να επεκταθεί και σε άλλα προϊόντα.
- **Άλλες μορφές τουρισμού.** Παράλληλα με την ανάπτυξη των παραπάνω μορφών τουρισμού που συνοδεύεται από δικτύωση μεταξύ περιοχών, προτείνεται στην παρούσα φάση να προωθηθούν και άλλες μορφές τουρισμού, όπως: Τουρισμός τηλεεργασίας, 3ης ηλικίας και παραχείμασης, τουρισμού νέων και εκπαιδευτικού τουρισμού, κοινωνικού τουρισμού, χρονομεριστικού τουρισμού.

Η προώθηση όλων των παραπάνω μορφών τουρισμού προτείνεται να είναι άμεση, θα υπάρξει όμως χρονική κλιμάκωση των σχετικών δράσεων, ανάλογα με την προτεραιότητα που επιβάλλει η λειτουργικότητα της κάθε μορφής τουρισμού και της αντίστοιχης δικτύωσης καθώς και ανάλογα με την «ωρίμανση» κάθε μιας από τις δράσεις.

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Οι επισημάνσεις ελλείψεων και οι προτάσεις των μελετών εκτίμησης φέρουσας ικανότητας της Α' φάσης της παρούσας μελέτης, οι οποίες αναδεικνύουν την ανάγκη αναπροσανατολισμού της Θεσσαλίας προς τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και τον επιλεκτικό τουρισμό, οδηγούν στις προτάσεις για θεματικές δικτύώσεις- συνεργασίες. Οι προτάσεις, σύμφωνα με την τελική τους διαμόρφωση στο επιλεγέν σενάριο 3, κατηγοριοποιούνται στους παρακάτω άξονες δράσης:

1. Προστασία - ανάδειξη τουριστικών πόρων, έλεγχος τουριστικής ανάπτυξης / Ρυθμίσεις χρήσεων γης.
2. Ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού / Δίκτυα - Συνεργασίες.
3. Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός ή/και συμπλήρωση τουριστικής Προσφοράς.
4. Ανάπτυξη - Βελτίωση άλλων υποδομών / τεχνική υποστήριξη.
5. Προβολή τουριστικού προϊόντος, ενημέρωση και ευαισθητοποίησης, κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού.

2.2. Προτεραιότητες και άξονες παρέμβασης των δημόσιων φορέων

Στο πλαίσιο της μελέτης για τη βιώσιμη ανάπτυξη Θεσσαλίας και για την υλοποίηση των προτεινόμενων αξόνων δράσης και μέτρων πολιτικής, προτείνονται συγκεκριμένες δράσεις για τις οποίες το Υπουργείο Ανάπτυξης αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τον προγραμματισμό τους, την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησής τους και την ένταξή τους στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου για το Γ' ΚΠΣ 2000 - 2006. Για πολλές από τις δράσεις αυτές απαιτείται η συνεργασία μεταξύ του ΥΠΑΝ με άλλα Υπουργεία ή Τοπικούς Φορείς.

Καθορίζονται προτεραιότητες για τους ακόλουθους αρμόδιους δημόσιους φορείς:

ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΣΥΝΑΡΜΟΔΙΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ ΔΙΚΤΥΟΥ LEADER PLUS
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ & ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ – ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ	ΚΤΕΛ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΔΗΜΩΝ
ΥΠ. ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ (αναμένεται η θεσμοθέτησή του)
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	ΤΟΠΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ	ΤΟΠΙΚΟΙ ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΞΕΝΟΔΟΧΟΙ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΑΓΡΟΤΕΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ
ΔΗΜΟΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΟΣΟΙ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΠΙΝΑΚΑ Β.1.6.

2.3. Αξονες και μορφές κινητοποίησης των φορέων του ιδιωτικού τομέα και των αναγκαίων κοινών δράσεων των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων.

Όπως διαπιστώνεται, η υλοποίηση του προτεινόμενου Προγράμματος δράσης το οποίο διαρθρώνεται σε Άξονες – Μέτρα και Δράσεις απαιτεί την εμπλοκή και συνεργασία πολλών κεντρικών και τοπικών δημόσιων φορέων (Υπουργεία, Γενικές Γραμματείες Υπουργείων, Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Θεσσαλίας, Νομαρχίες και Δήμοι), καθώς και ιδιωτικών φορέων και συλλόγων. Ιδιαίτερα όσον αφορά στον ιδιωτικό τομέα (ιδιώτες επιχειρηματίες του τουρισμού, αγρότες, κ.α.) οι αυξανόμενες απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς και ο ανταγωνισμός στον τομέα του τουρισμού, υποδεικνύουν την ανάγκη κινητοποίησης του ιδιωτικού τομέα, για τη μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης του τουρισμού τόσο στο επίπεδο της χώρας, όσο και των Περιφερειών.

Στο πλαίσιο αυτό, στη δεύτερη φάση της μελέτης παρουσιάζονται συγκεκριμένες προτάσεις για την κινητοποίηση των ιδιωτικών φορέων στην εφαρμογή του προτεινόμενου προγράμματος δράσης. Για να είναι αποτελεσματική η κινητοποίηση αυτή, προτείνεται να έχει την κατεύθυνση των συνεργασιών και συνεργιών των υπαρχουσών αλλά και νέων μορφών φορέων του ιδιωτικού τομέα με το δημόσιο τομέα και μεταξύ τους. Δεν αποκλείεται βέβαια και η αξιοποίηση πρωτοβουλιών μεμονωμένων επιχειρήσεων.

Οι συνεργασίες με τους φορείς του ιδιωτικού τομέα που επιδιώκονται με πρωτοβουλία του δημόσιου τομέα, ανοίγουν νέες προοπτικές για την επιτάχυνση της προώθησης αναγκαίων έργων και υπηρεσιών, για την επιδιωκόμενη βελτίωση της ποιότητας και τον εκσυγχρονισμό του τουριστικού τομέα. Ωστόσο, χρειάζεται η δέουσα προσοχή και πρόβλεψη, ώστε εκείνοι οι φορείς από τους παραπάνω, που ως εταίρους περιλαμβάνουν κατ' αρχή μόνο φορείς του κεντρικού κράτους μαζί με φορείς του ιδιωτικού τομέα, να αποκτήσουν σύντομα αποκεντρωμένη δομή σε επίπεδο περιφερειών, ώστε να αξιοποιηθεί η συνέργια με τους τοπικούς φορείς του ιδιωτικού τομέα καθώς και με την Αυτοδιοίκηση. Αυτή η συνέργια σε τοπικό επίπεδο επιτυγχάνεται με παράδειγμα τη μορφή του Γραφείου Συνεδρίων και Επισκεπτών Θεσσαλονίκης ή της Εταιρίας Τουρισμού Ιονίων Νήσων.

Η Ομάδα Μελέτης στην περίπτωση της Περιφέρειας Θεσσαλίας προτείνει την δημιουργία Τοπικών Ομάδων Δράσης και Αξιολόγησης. Σε κάθε Τοπική Ομάδα θα μετέχουν φορείς της Αυτοδιοίκησης, Ξενοδόχοι, έμποροι, σύλλογοι, κ.α. Σκοπός της Ομάδας θα είναι η διαπίστωση των θετικών σημείων και των προβλημάτων της κάθε τουριστικής περιόδου, η χάραξη σχεδίου δράσης για την ενημέρωση / προβολή των τοπικών πλεονεκτημάτων στους δυνητικούς τουρίστες, τις αναγκαίες επενδύσεις σε τοπικό επίπεδο, κ.α.

Σε επίπεδο Περιφέρειας, και όχι τοπικά, όλες οι Τοπικές Ομάδες θα συναντώνται σε ένα ετήσιο Φόρουμ το οποίο θα συγκαλείται στο τέλος κάθε τουριστικής περιόδου. Οι στόχοι του Φόρουμ θα είναι ίδιοι με εκείνους των Τοπικών Ομάδων, μόνο που στην περίπτωση αυτή το πεδίο αναφοράς θα είναι όλη η Περιφέρεια Θεσσαλίας, με σκοπό την εξάλειψη των αδυναμιών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Θεσσαλίας, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, κ.α.

2.4. Προτεινόμενο Πρόγραμμα Δράσης

Στο πλαίσιο των Αξόνων δράσης, προτείνονται συγκεκριμένα Μέτρα Δράσεων τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ και ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
ΑΞΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
1. Προστασία - ανάδειξη τουριστικών πόρων, έλεγχος τουριστικής ανάπτυξης / Ρυθμίσεις χρήσεων γης.	1.1. Προστασία ή/και ανάδειξη φυσικών τουριστικών πόρων
	1.2. Προστασία ή/και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων.
	1.3. Έλεγχος τουριστικής ανάπτυξης
	1.4. Ρύθμιση χρήσεων
2. Ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού / Δίκτυα – Συνεργασίες.	2.1. Αναπροσανατολισμός προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον «επιλεκτικό» Τουρισμό.
	2.2. Θαλάσσιος τουρισμός
	2.3. Οικοτουρισμός - αγροτουρισμός
	2.4. Πολιτιστικός Τουρισμός
	2.5. Θρησκευτικός Τουρισμός
	2.6. Αθλητικός τουρισμός
	2.7. Τουρισμός Περιπέτειας.
	2.8. Συνεδριακός τουρισμός
	2.9. Τουρισμός Πόλεων
	2.10. Ιαματικός Τουρισμός
	2.11. Τουρισμός Γευσιγνωσίας.
	2.12. Ανάπτυξη άλλων μορφών τουρισμού.
	2.13. Ανάπτυξη, οργάνωση, λειτουργία θεματικών δικτύων και συνεργασιών.

ΑΞΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
3. Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός ή / και συμπλήρωση τουριστικής Προσφοράς.	3.1. Αναβάθμιση - εκσυγχρονισμός, οργάνωση τουριστικής προσφοράς. 3.2. Συμπλήρωση τουριστικής προσφοράς 3.3. Αναβάθμιση-εκσυγχρονισμός, συμπλήρωση, τουριστικής υποδομής 3.4. Αναβάθμιση - Εκσυγχρονισμός, συμπλήρωση υπηρεσιών τουρισμού.
4. Ανάπτυξη - Βελτίωση άλλων υποδομών / τεχνική υποστήριξη.	4.1. Ανάπτυξη - βελτίωση μεταφορικών υποδομών. 4.2. Ανάπτυξη - βελτίωση αστικών υποδομών 4.3. Ανάπτυξη - βελτίωση ηλεκτρονικής πληροφόρησης-εξυπηρέτησης τουριστών 4.4. Εκσυγχρονισμός τεχνολογίας των τουριστικών επιχειρήσεων
5. Προβολή τουριστικού προϊόντος, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού.	5.1. Προβολή τουριστικού προϊόντος 5.2. Ενημέρωση / Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού 5.3. Ευαισθητοποίηση πληθυσμού

2.5. Στρατηγική μάρκετινγκ και επικοινωνίας.

Οι στόχοι της στρατηγικής Μάρκετινγκ είναι:

- Αύξηση του μεριδίου της Θεσσαλίας στον τουρισμό με επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και αύξηση της παραμονής των τουριστών.
- Άνοδος της εισοδηματικής κατηγορίας των τουριστών
- Αύξηση της ξενοδοχειακής πληρότητας.
- Αντιστροφή της τάσης μείωσης των αλλοδαπών τουριστών.

Οι άξονες στους οποίους προτείνεται να στηριχθεί η επικοινωνιακή στρατηγική, είναι:

- Φυσικό Περιβάλλον
- Πολιτιστικό Περιβάλλον
- Εναλλακτικές επιλογές δραστηριοτήτων στις οποίες μπορεί να επιδοθεί ο τουρίστας
- Σύγχρονο πρόσωπο της Θεσσαλίας.